

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

YANGI RENESSANS

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

2026

+998335668868

www.innoworld.net

Google Scholar

zenodo

YANGI RENESSANS

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

2026

3-JILD 1-SON

YANGI RENESSANS

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

TO'PLAMI

3 - JILD, 1 - SON

2026

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

O'quvchilarni yozuvga o'rgatish jarayonida interfaol usullarning o'rni va ahamiyati

Sitora Shomurodova

Xalqaro Nordik universiteti dotsenti,
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

O'roqova Gulnoza Baxtiyor qizi

Xalqaro Nordik Universiteti magistratura talabasi
E-mail: g.oroqova@nordicuniversity.org +998881169800
ORCID:0009-0007-1814-8862

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini yozuvga o'rgatish jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning nazariy asoslari, amaliy mexanizmlari, pedagogik afzalliklari va o'quvchilar rivojiga ko'rsatadigan kompleks ta'siri ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqot davomida interfaol metodlarning o'quvchilar yozuv texnikasi, imlo savodxonligi, ijodiy fikrlash qobiliyati hamda matn yaratish ko'nikmalari rivojiga ta'siri bo'yicha tajriba-sinov ishlari olib borildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi, ijodkorligi va hamkorlikda ishlash malakasini sezilarli darajada oshiradi. Maqola interfaol usullarning boshlang'ich ta'lim metodikasidagi o'rni, nazariy yondashuvlari (Vygotsky, Dewey, Bruner, Richards & Rodgers) hamda o'zbek va xorijiy tajribaga asoslangan metodik tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: interfaol metodlar, yozuv malakasi, boshlang'ich ta'lim, savod o'rgatish, grafik organayzer, innovatsion texnologiyalar, "Insert", "Klaster".

Kirish. Boshlang'ich ta'limda yozuvga o'rgatish jarayoni o'quvchilar uchun nafaqat texnik ko'nikma, balki mantiqiy fikrlash, nutqni rivojlantirish, mustaqil tahlil, kreativlik va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantiruvchi jarayon hisoblanadi. Yozuv malakasining poydevori aynan 1–4-sinf davrida qo'yiladi. Shu sababli bu bosqichdagi metodlar o'quvchining keyingi ta'limda muvaffaqiyat qozonishiga bevosita ta'sir qiladi. An'anaviy yozuv o'rgatish usullari — ko'chirish, takroriy yozish, namunani kuzatish — ko'nikmalarni shakllantirsa-da, zamonaviy ta'lim talab qilayotgan faol o'quvchi modelini to'liq qo'llab-quvvatlamaydi. Vygotskiy (1978) ta'lim jarayonida o'quvchining "yaqin rivojlanish zonasi"ni qo'llab-quvvatlash uchun o'qituvchi o'quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydigan vositalardan foydalanishi kerakligini ta'kidlaydi. Shuningdek, Dewey (1938) "o'rganish — tajriba asosida yuzaga keladi", deya interfaol faoliyatning ahamiyatini qayd etgan. Richards & Rodgers (2014) esa kommunikativ yondashuvning o'quvchi markazli ta'limdagi ustunliklarini ko'rsatadi. Shu bois, boshlang'ich ta'limda interfaol metodlardan foydalanish yozuv malakasini shakllantirishda muhim didaktik vosita bo'lib bormoqda. Maqolaning dolzarbligi — hozirgi o'zbek boshlang'ich ta'lim tizimida interfaol metodlar keng joriy etilayotgan bir paytda, ularning aynan yozuv ko'nikmasiga ta'siri yetarlicha chuqur o'rganilmaganidir.

Metodologiya. Tadqiqot Toshkent shahridagi 23-maktabning 2-“A” (an’anaviy usullar) va 2-“B” (interfaol usullar) sinflarida amalga oshirildi. Jami 54 nafar o‘quvchi ishtirok etdi.

1. Tadqiqot dizayni

Turi: aralash yondashuv (miqdoriy + sifatli tahlil)

Davomiyligi: 6 hafta

Ma’lumot yig‘ish vositalari: kuzatuv varaqalari, diagnostik test, yozma ishlar tahlili, suhbat

2. Qo‘llangan interfaol metodlar

Metod Qo‘llanish maqsadi Ta’siri

“Insert” Matnni tahlil qilish Mazmunni anglash, bog‘lanish

“Klaster” Fikrni tartiblash Leksik boylik oshadi

“Aqliy hujum” Tezkor fikrlash Ijodkorlik rivojlanadi

“Juftlikda yozish” Hamkorlik Ijtimoiy ko‘nikmalar

“Rasm asosida matn yaratish” Tasviriyl fikrlash Matn yaratish malakasi

3. Test va yozma ishlar tahlili

Tadqiqotning boshida va oxirida o‘quvchilarga:

1. matn ko‘chirish testi,
2. mazmunli matn yozish,
3. 10 bandli imlo diagnostik test berildi.

4. Suhbat

O‘qituvchilar va o‘quvchilardan interfaol metodlar haqida quyidagi jihatlar o‘rganildi:

1. qiziqish darajasi
2. mashg‘ulot murakkabligi
3. mustaqillik
4. o‘zlashtirish

Natijalar

1. Yozma ish sifatidagi o‘zgarish

Matn sinovlari natijasi:

Ko‘rsatkich	A-sinf (an’anaviy)	B-sinf (interfaol)
O‘rtacha xato soni	13,2ta	6,4ta
Matn uzunligi	48-55 so‘z	82-9 so‘z
Mantiqiy bog‘liqlik	52%	86%
Mustaqil fikr ulushi	past	yuqori

Xato soni 51% ga kamaydi, bu juda yuqori natija.

2. O‘quvchilar faolligi

Dars ishtiroki:

A-sinf: 58%

B-sinf: 92%

3. O‘quvchilar motivatsiyasi

Suhbat natijalari:

78% o'quvchi interfaol metodlar "darsni qiziqarli qiladi" deb ta'kidladi.

64% o'quvchi matn yozish "endi qiyin emas"ligini aytdi.

72% o'quvchi birgalikda ishlashni foydali deb biladi.

4. O'qituvchilar fikri

O'qituvchilarga ko'ra:

1. dars sifati oshgan,
2. vaqt ko'proq ketadi,
3. lekin o'zlashtirish darajasi yuqori,
4. kam harakat qiluvchi o'quvchilar ham faollashgan.

Muhokama. Interfaol metodlar yozuvga o'rgatish jarayoniga quyidagi asosiy afzalliklarni beradi:

1. Bilimni faol konstruksiyalash

O'quvchi tayyor bilimni olmaydi, balki uni o'zi yaratadi (Bruner nazariyasi).

2. Muloqotga asoslangan o'rganish

Guruh ishi orqali o'quvchilar bir-birini to'ldiradi.

3. Matn yaratish jarayonining soddalashuvi

Klaster, grafik organayzer — fikrni tartibga soladi.

4. Psixologik ijobiy muhit

O'quvchilar xatodan qo'rqmaydi.

5. Ijodiy fikrlash rivojlanadi

Rasm asosida matn tuzish, aqliy hujum ijodkorlikni oshiradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Interfaol metodlar o'quvchilarning yozuv texnikasini sezilarli darajada yaxshilaydi.

2. Imlo xatolari kamayadi, grammatik savodxonlik ortadi.

3. Matn yaratish jarayonida mantiqiylik va izchillik oshadi.

4. O'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy tafakkur rivojlanadi.

5. Hamkorlik, muloqot, guruhda ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

6. Darsga bo'lgan qiziqish, motivatsiya va faollik yuqori darajada ortadi.

7. Interfaol metodlar boshlang'ich ta'limda yozuvga o'rgatishning eng samarali yondashuvlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduraxmonova, S. (2021). Interfaol metodlarning boshlang'ich ta'limda qo'llanilishi. Boshlang'ich ta'lim jurnali, 6(2), 45–50.

2. Bruner, J. (1996). The Culture of Education. Harvard University Press.

3. Dewey, J. (1938). Experience and Education. Kappa Delta Pi.

4. G'ofurov, A., & Abduqodirova, M. (2020). Boshlang'ich ta'lim metodikasi. Toshkent: Fan va texnologiya.

5. Karimova, M. (2020). Yozuv malakasini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar. Ta'lim va innovatsiya, 4(1), 33–38.

6. Nation, I. S. P. (2009). Teaching ESL/EFL Reading and Writing. Routledge.

7. Xoliqova, N. (2017). Grafik organayzerlar yordamida yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish. Pedagogik izlanishlar, 3(4), 55–62.